

Rat pripreman tajnim operacijama: Operativac JNA svedoči o planskom zastrašivanju Srba navodnim usponom ustaštva

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Dan 119

Mustafa Čandić je bio jedan od četvorice pomoćnika komandanta Centralne kontraobaveštajne grupe (CKG) Jugoslavenske Narodne Armije sve do rane 1992, kada je napustio službu procenivši da se Armija previše 'posrbila'. Čandićevo svedočanstvo pred Međunarodnim sudom je trajalo dva dana, s tim što je bilo prekinuto desetodnevnom pauzom zbog Miloševićevog premora.

U doba raspada SFRJ, Čandić je bio deo ogromne obaveštajne organizacije koja se protezala kroz vojne, civilne i vladine strukture države. Dok je nacionalizam jačao, savezna vojska je pokušavala da osigura svoju poziciju i sačuva saveznu državu (i sebe samu) tako što je tražila saradnike po svim sektorima društva. Istovremeno, Milošević je nastojao da ojača svoju vlast time što je radio na rasturanju SFRJ, istovremeno tvrdeći da je njegov cilj da je sačuva. Ponekad je bilo teško pratiti Čandićeve opise političkih manevara iz ovog perioda; na primer, svedok je opisivao kako se JNA suprotsatavila Miloševićevom nastojanju da učvrsti svoju vlast, a da mu je istovremeno u tome i pomagala.

Čandić je opisao kako je Milošević ojačao srpski MUP u meri da je postao ravan JNA po naoružanju i ljudstvu. U stvari, Milošević ga je pretvorio u svoju privatnu vojsku, ali ipak nije odustao od nastojanja da uspostavi kontrolu i nad JNA. Svedok je opisao da je bio prisutan kada je General Vasiljević, komandant CKG-a, govorio da je Milošević tražio od generala da potpišu zakletvu lojalnosti njemu lično. 'Nikada ga nisam video tako ljutog. Bio je izvan sebe od besa.... Rekao nam je da je Milošević sebi dozvolio da traži od Srba, generala JNA, da mu se zakunu na odanost.' General mu je još rekao da je General Stevanović, komandant RV i PVO, potpisao zakletvu. Čandić je rekao Sudu: 'Optuženi nije imao pravo da traži od generala, ili od bilo kog drugog, da potpišu zakletvu njemu.' Milošević je tada bio samo predsednik Srbije, i nije imao nadležnost nad saveznom armijom. To je, barem, ključni argument njegove odbrane u delu optužnice koji se odnosi na Hrvatsku i Bosnu. Čandićeve izjave, međutim, ukazuje na to da je on barem nastojao da osigura sebi veću moć.

Za vreme unakrsnog ispitivanja, Milošević je pritisnuo svedoka: 'S obzirom na to da ste Vi obaveštajac, da li ste stvarno poverovali u apsurdnu priču da predsednik republike traži da mu se generali JNA, nad kojom nema ingerencije, zakunu na odanost?' Na to je Čandić odgovorio: 'Deset godina sam poznavao Generala Vasiljevića, i nisam sumnjao u ono šta mi je rekao.' Kada je Milošević zahtevao od njega da pokaže dokaze, Čandić je opisao kako su General Stevanović i njegovi komandanti izašli sa sastanka na kome je od njih traženo da bombarduju ciljeve (uključujući i crkvu) i Istočnoj Slavoniji. Sudije su dali na znanje da ne razumeju taj primer. Iako priča ne dokazuje Miloševićevu upletenost u rat, iz nje se barem vidi da je postojao rascep unutar JNA o ulozi koju bi vojska trebala da igra u ratu u Hrvatskoj.

General Vasiljević je ipak učestvovao u tajnim operacijama naoružavanja Srba u Hrvatskoj, barem po onome šta je rekao major Čedo Knežević, Čandićev kolega i prijatelj. Redovna policija i srpska služba bezbednosti su, uz CKG, učestvovali u operaciji nazvanoj Proboj. Saradnici ovih službi i lokalni SDS so trebali da podele oružje koje je Major Knežević nabavio iz magazina teritorijalne odbrane.

Knežević je svedoku pokazao tri takve deponije oružja, koje su, premda su bile polu-prazne, bile dovoljne da se naoruža 20,000 do 30,000 ljudi. Čandić je posle video Kneževićeve izveštaje Vasiljeviću i upravi službi bezbednosti o podeli oružja. Svi koji su dobili oružje su imali srpska prezimena.

Kada je završen taj deo rasprave, tužilac Džefri Najs je pročitao deo pisma koje je 16. oktobra 1994, pukovnik Dušan Smiljanić iz vojne bezbednosti RS poslao generalu Mladiću. U pismu on navodi da je 20,000 komada oružja iz ustaških depoa bilo razdeljeno u sklopu operacije Proboj koju je Smiljanić vodio u augustu 1991. Kada je Najs završio čitanje pisma, svedok je rekao da je ostao bez reči, jer se pismo, koje nije nikada pre video, potpuno pokalpa sa onim šta je on video.

Čandić je ispričao o još jednom pokušaju da se dva kamiona puna oružja dostave Srbima u Istočnoj Slavoniji. To je sprečio pukovnik Rakočević, Čandićev direktan šef, koji koji je ljutito rekao da 'ako treba da se ratuje, ratovaće JNA, a ne dobrovoljci.' Oružje je onda nabavio Arkan i služba bezbednosti, preko predsednika RSK Gorana Hadžića.

Drugi deo operacije Proboj je bio uspešniji. Oružje koje je bilo namenjeno Srbima u severoistočnoj Bosni je sakriveno u napuštene rudnike oko Ozrena. Ovo oružje su onda trebali da podele šefovi SDS-a. U

unakrsnom ispitivanju, Milošević je predložio da je možda oružje bilo deljeno po prijateljskoj liniji. Čandić je to odbacio, rekavši da u tom slučaju operacija ne bi imala službeno ime, Proboj. Čandićevo svedočanstvo pokazuje da je JNA bila direktno učestvovala u operacijama naoružavanja lokalnih Srba u Hrvatskoj i u Bosni.

Čandić je opisao i druge tajne operacije CKG-a, među njima Operaciju Opera. Koristeći moderna tehnička sredstva, operativci CKG su snimili razgovore između članova HDZ-a, a onda ih montirali tako da je izgledalo kao da oni poručuju Hrvatima da pobjegnu iz Srbije u etnički čistu Hrvatsku. Tako izrežiran 'razgovor' je objavljen posle srpskog napada na Hrvate u Srbiji, posle čega su mnogi pobjegli.

Operacija Labrador je uključivala terorističke napade unutar Hrvatske, uključujući miniranje jevrejskog groblja u Zagrebu. Cilj je bio da se Hrvati prikažu kao simpatizeri fašista. Kada su bili otkriveni, saradnici Operacije Labrador su pobjegli u Srbiju.

Još jedan deo kampanje dezinformacija je bilo televizijsko prikazivanje leševa za koje je bilo rečeno da su Srbi koje su ubili Hrvati. Svedok smatra da su u pitanju bila tela Hrvata koje su pobili Srbi.

Iz onoga šta je o tajnim operacijam ispričao Čandić, može da se nasluti ponešto o tajnom svetu tajnih službi. Iz njih se takođe vidi da u bivšoj Jugoslaviji (kao što je uostalom slučaj u mnogim zemljama u svetu) ove se službe ne bave samo prikupljanjem informacija. Njihov je zadatak i da šire dezinformacije i da stvaraju iluziju realnosti koja odgovara njihovim šefovima. O ovom slučaju, trebalo je da se izazove strah da su se u Hrvatskoj na vlast vratili Ustaše. Na taj način je CKG, obavestajna služba JNA, uz pomoć srpske policije, pripremala teren za rat. Iako je general Vasiljević bio šef CKG, svedok nije povezao njega, tajne operacije ili naoružavanje Srba sa Miloševićem. Taj zadatak tek predstoji drugim svedocima. Tužiocima su najavili da će to da uradi već sledeći svedok, najavljen samo kao C-036. Ali, Milošević je već dva puta od onda legao u krevet. Da li to ima veze sa sledećim svedokom, znaju samo sudski lekari.

Location: Balkans
Macedonia
Serbia
Kosovo

Focus: Coalition for International Justice (CIJ) Trial Reports Archive (Bos-Hrv-Srp)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/rat-pripreman-tajnim-operacijama-operativac>